

Vlčí měsíc: daugerrotyp španělské občanské války

Španělská občanská válka, která vyústila do desítky let trvající diktatury (1939-1975), v jejímž čele stanul Francisco Franco Behamonde, se stala co do počtu literárních titulů hojně zpracovávaným tématem, a to jak ve Španělsku, tak po celém světě. .

Julio Llamazares: Vlčí měsíc

Akropolis
2017

Překlad: Jan Machej

Namátkou stačí připomenout autory, kteří se války účastnili, mezi něž patřili André Malraux (*Naděje*, 1937), Pablo Neruda (*Španělsko v srdci*, 1938), George Orwell (*Hold Katalánsku*, 1938) či Ernest Hemingway (*Pátá kolona*, 1937; *Komu zvoní hrana*, 1940) aj. Deník *El País* v jednom z článků pojednávajících o španělské občanské válce zmiňuje, že tématu se věnovalo na 1 600 románů. Kniha *Vlčí měsíc* španělského spisovatele Julia Llamazarese se se sice do této široké škály řadí, oproti výše uvedeným titulům se však jedná o reflexi z pozdější doby, konkrétně z meziodobí konce Frankovy diktatury a vstupu Španělska do Evropské unie (1986).

Julio Llamazares v knize pootevřítá téma španělských partyzánských oddílů známých jako *maquis*, jejichž příslušníci se často pokoušeli uniknout přes španělské území do francouzského exilu, odkud nadále působili proti Frankovi. *Vlčí měsíc* je příběhem čtyř takovýchto bojovníků – Ángela, Gilda, Juana a Ramira, kteří se po útěku z bojů ukrývají v kopcích, jeskyních a proláklínách rodných leónských hor, aby odtud v příhodném okamžiku uprchli právě do Francie. Odkázání na pomoc místních vesničanů se však spoléhají rovněž na loajalitu svých příbuzných, kterým za to hrozí nelítostné tresty, včetně toho nejvyššího. Obraz partyzánů přitom nepodléhá zromantizované představě o spravedlivých psancích bojujících proti zákeřnému zlu, kterým je třeba pomáhat, naopak, román protagonisty místy nekompromisně líčí jako krvelačné tvory ohrožující životy svých blízkých, kteří pro vlastní zájmy neváhají zabíjet. Ne náhodou autor využívá paralelu mezi partyzány a vlky, odtud i pojmenování knihy *Vlčí měsíc* (původně měla kniha nést název *Vlčí jáma*). V 70. letech minulého století se totiž ve Španělsku, konkrétně v oblasti León, pořádaly hony na vlka iberského (*canis lupus signatus*). O této události čteme v podobě pověsti také v Llamazaresově románu; lidé se vypravují do hor a na obávané zvíře, jehož jméno se dříve strachem z možného přivolání ani nepokoušeli vyslovit, nastraží jámu, do které ho nakonec zdárně polapí.

Děj je zasazen do období od roku 1937 do poválečného roku 1946, během něhož zvlčíli muži přežívají v zákoutích hustých lesů, a nejen zevnějšek, ale analogicky také jejich vnitřní svět jako by zarůstal vlčí

srstí. Míjející léta strávená v „divočině“ navíc prohlubují propast mezi nimi a místními obyvateli a příbuznými. Kdo přece jen nakonec útrapy přežívá a otevírá se mu možnost návratu do „civilizace“ velmi záhy zjišťuje, že doma na něj už nikdo nečeká. A obdobně jako osamělý přeživší vlk, který při útoku člověka přichází o smečku, zůstává osamělý i vypravěč Ángel.

Julio Llamazares pro umocnění atmosféry příběhu zvolil básnický jazyk, který by v některých odstavcích mohl samostatně fungovat jako báseň v próze. Hrůzné reminiscence na španělskou občanskou válku a syrové ponory do vnitřních rozpoložení hrdinů zmatňuje skutečně pečlivá práce s jazykem, která se zásluhou Jana Macheje udržuje i v českém překladu. Poetické a místy až zromantizované obrazy leónské krajiny obrušují hrany dramatických událostí v jednotlivých kapitolách a připomínají místo lesklých zaostřených fotografií spíše matné daguerrotypy s tajemstvím. Ne, že by však touto technikou události války a okolnosti po ní následující přicházely o svůj tragický rozměr, spíše se v kombinaci s poetickým jazykem vyjevují v jiných barvách, než jak je známe z románů od výše zmiňovaných autorů, a celý příběh proto působí sugestivně. Jediným pro čtenáře rušivým prvkem může být Llamazaresovo nedostatečné odlišení postavy, která celý příběh vypráví, a samotného vypravěče/autora příběhu. V románu totiž obě funkce splývají v postavě jednoho z partyzánů – Ángelovi, který tím získává jakousi nadlidskou schopnost zažívat hrůzné okamžiky, které jsou čtenáři zprostředkovávány bez jakékoliv odstupu přímo z místa děje, ale zároveň o nich pojednávat s nadhledem, když se například hrdina plazí „se zatajeným dechem a všemi svaly napjatými“, ale přitom si detailně všímá okolní čerstvé trávy, neposedného hlohu a stínů, které vytvářejí okolní buky. Ángel se tedy přírody i okolních jevů dotýká jazykem básníka s patřičným odstupem tak, jak to patrně cítil sám Llamazares.

Přes možnou rušivou trhlinu v narativní struktuře román *Vlčí měsíc* podkřívá vyprávění o tenké lince mezi „civilizací“ a „barbarstvím“; půvabným jazykem čtenáře provádí po leónských pahorcích, a tím vtiskuje příběhu melancholickou atmosféru, a v neposlední řadě v návaznosti na název svědčí o krutosti ve smyslu *homo homini lupus* a samotě coby *solitarius lupus*.

Prozaik, básník a novinář **Julio Llamazares** (*1955) pochází ze španělské provincie León. Vystudoval práva, ale záhy začal působit jako novinář. Je členem básnického uskupení *Barro* (česky *Hlína*) a zakladatel skupiny *Cuadernos leoneses de poesía* (*Básnické sešity z Leónu*). Na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let začal v tehdy post-frankistickém Španělsku zveřejňovat své první básně. Roku 1979 mu vyšla první sbírka *La lentitud de los bueyes* (*Pomalost volů*). V českém překladu se roku 2012 objevil Llamazaresův v pořadí druhý román *La lluvia amarilla* (*Žlutý déšť*, přel. Jan Machej) z roku 1988. Autorův románový debut z roku 1985 nazvaný *Luna de lobos* však vyšel v českém překladu Jana Macheje pod názvem *Vlčí měsíc* v nakladatelství Akropolis poprvé v loňském roce.